

03. Strids Mølle,

3.02.02

Buerup sogn, Løve herred,
Holbæk amt.

© Den Møllehistoriske Samling, Voerladegaard, DK – 8660 Skanderborg.

Matrikel no.: - ikke oplyst

Synonym: Boes Mølle

Registrant: Bertil Larsen

Dato: 12. September 1965

Historiske forhold – sammendrag: (Vandmølle)

Bygningsfredning:

Billedarkiv:

..... Aamose Aa – Halleby Aa -

Adresse:

UTM: 32 / 648 / 6168 (IMNI DK - 556)

Billedarkiv:

Kildehenvisning:

Bertil Larsen, Den Møllehistoriske Samling, Voerladegaard,,

EDB-base: 03. – 3.02.02 Strids Mølle, Holbæk amt,
(udskrevet: 20. Februar 2008)

03. STRIDS MØLLE

Buerup sogn, Løve herred,

Holbæk amt.

Arkiv reg. no.: 3.02.02

Vandmølle/ Ø

Matr. no.:

Synonym:

Foto:

Kort snit:

Film/ neg. no.: kopi postkort; o. 1914, udatere
Fredning:
andet:

Alment iøvrigt:

- Ø - Strids Mølle er beliggende ved Aamose Aa/Halleby Aa paa den nordlige sognegrænse.
- møllestedet omtales 1336: Striszmølle, som værende kirkegods.
- den medtages i matriklen 1664: Strids Mølle. Paa dette tidspunkt tilskødedes den Rentemester Henrik Müller af kronen, hvorunder den hidtil har hørt, og været blandt de 5 "Kongens Møller" paa egnen.
- paa et tidspunkt hed mølleren Boe Rasmussen, hvorfor møllen lokalt blev omtalt som Boes Mølle.
- mølleriet var stadig intakt og i drift frem til 1920'erne, den sidste tid som savmølle under godset Selchausdal.

IMNI DK-556

Nuv. ejer:
adresse:

Registrant: Bertil Larsen

dato: 12. September 1965

03. S T R I D S M Ø L L E

Arkiv reg. no.: 3.02.02

Buerup sogn, Løve herred,

Holbæk amt.

Vandmølle/ ~~Ø~~ ✓

Matr. no.:

Synonym:

Foto:

Kort snit:

Film/ neg. no.: kopi postkort; o. 1914, udatere
Fredning:
andet:

Alment iøvrigt:

✗

- Strids Mølle er beliggende ved Aamose Aa/Halleby Aa paa den nordlige sognegrænse.
- møllestedet omtales 1336: Striszmølle, som værende kirkegods.
- den medtages i matriklen 1664: Strids Mølle. Paa dette tidspunkt tilskødedes den Rentemester Henrik Müller af kronen, hvorunder den hidtil har hørt, og været blandt de 5 "Kongens Møller" paa egnen.
- paa et tidspunkt hed mølleren Boe Rasmussen, hvorfor møllen lokalt blev omtalt som Boes Mølle.
- mølleriet var stadig intakt og i drift frem til 1920'erne, den sidste tid som savmølle under godset Selchausdal.

IMNI DK-556

Nuv. ejer:
adresse:

Registrant: Bertil Larsen

dato: 12. September 1965

Strids Mølle

Møllen nævnes første gang i 1664, da den af kronen tilskødes en rentemester Henrik Müller. I flere år derefter ejedes den af en møller Boe Rasmussen, så på den tid hed den Boes Mølle. I flere år ejedes den af familien Løppenthin, indtil den i 1868 solgtes til Selchausdal.

Strids Mølle er den eneste af de 5 Kongens Møller, der endnu er i fuld virksomhed, skriver N. Jensen her i begyndelsen af tyverne. Selv om der er indlagt mekanisk hjælpekraft, bruges vandet dog stadig som den vigtigste drivkraft.

Blandt naboerne nævnes en smed, smeden ved det røde led, kaldtes han. Han blev benyttet af møllere i vid omkreds, når man skulle have bildejernene skærpet. Så vidt det kan skønnes, var det som savmølle Strids Mølle fungerede de sidste år.

"MØLLEN"

NOV. - DEC. 1992

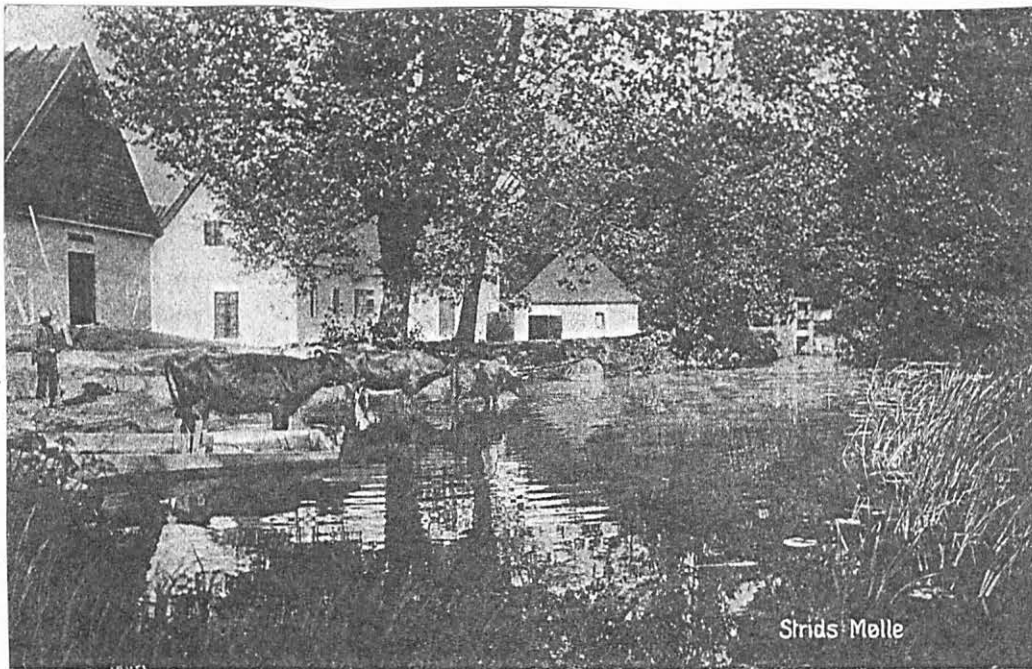
Kæppi postpost, udateret

Bertil Larsen

DK - 8260 VIBY J.

Holbæk amt.

Samlingsbind:

kopi af postkort, ca. 1914

Bertil Larsen
DK-8260 VIBY J.

☆

Et kapitel for sig selv inden for fæstevæsenets historie er driften af godsets møller. Sæbygårds jordegods lå i en egn, hvor der efter sjællandske forhold er ret store vandløb, og det er naturligt, at ejerne også drog fordel heraf. I en periode drejede ikke mindre end tre vandmøller og et par vindmøller godsets kværne.

Rangle Mølle ved Halebyåen hørte egentlig under Dragsholm, men er i hvert fald én gang bortfæstet fra Sæbygård, nemlig i året 1878, da signeur Jens Lassen af Kalundborg overtog møllen efter hr. Bertel Svendsen Buchwald. Møllen takseredes da til 4 tdr. 1 skp. mølleskyld og 2 skpr. 1 alb. agers og engs hartkorn. Bygningerne bestod af 4 længer, et nyt møllehus med tre kværne, et perlegrynværk og en hollandsk sigte, samt et hus med stampeværk.

Det blev pålagt fæsteren at holde disse bygninger, der var vurderet i »Købstædernes Brandkasse« for 3440 kr., i god stand, samt vedligeholde dæmninger, bro, vandstue, stengærder, risgærder og led, så de til enhver tid kunne svare til et lovligt syn.

Ang. et særligt vænge udtales:

»Fæsteren overdrages paa Livstid Strids Møllévænge til Græsning. Ligesom han og maa benytte sig af Olden, som falder paa de derudi værende Bøge- og Egetræer, saa maa han ogsaa, om han samme forgodt-befinder, benytte sig af Holme, som derudi findes, og som han anser for tjenlige til Sæd. Foruden det endnu er har tilladt at have Møllevej igennem dette Vænge til det fælles Overdrev, imod at Fæsteren selv bliver ansvarlig for den Skade, som ved disse Møllévogne kunne findes paa Skoven, da ingen Skovudkørsel fra dette Vænge maa finde Sted, uden som af Herskabet er ordineret.«

Jens Lassen skulle altså have opsyn med, at der intet huggedes i Møllévænget, og det nævnes i fæstebrevet, at han herfor fik fri gærdsel til alle sine vænger. I årlig afgift skulle han svare 250 rdl.; men møllerne havde også adskillige fordele, som bønderne ikke havde. De var således ikke stavnsbundne. I Buchwalds fæstebrev fra 1782 står: »Og hvad Børn Fæsteren auler paa dette Sted ere aldeles befriet for at pleje Fødestaunen ved Godset«. Lignende bemærkninger findes i flere fæstebreve vedr. møllerne. Møllerne tituleredes også Monsiur eller Signeur.

Også Strids Mølle ejedes af Sæbygård. Denne mølle bortfæstedes d. 21. juni 1712 til Jep Madsen. Den tidligere fæster, Karen Pedersdatter, havde ladet møllen forfalde, hvorfor Jep Madsen fik tilkendt følgende reparationsmateriale: »En Eg liggende Norden Lermarken, en Eg paa Agrene i Møllévænget og en Eg i Askehaugen i Båstrup Vænge.« Det lyder ikke af meget, men får mere vægt, når det oplyses, at de ege, der udpegedes til møllens istandsættelse, var på hver 40 læs. Jep Madsen evnede ikke at sætte Møllen i stand, for allerede d. 29. december samme år bortfæstedes den til Peder Kragsgaard, Kalundborg, der lovedes fritagelse for landgilde i tre år, fritagelse for indfæstning og yderligere en del tømmer, hvis han ville sætte møllen i stand.

Møllen må på det tidspunkt have været meget forfalden, for heller ikke Peder Krogsgaard evnede at rette den op. Han forlod den i 1716, og nu fik herremanden fat på en mand, der havde forstand på sagerne, nemlig Bo Jensen fra Bregentved mølle; men så måtte godsejeren også levere følgende færdige materialer:

- A. Til dæmninger og stigbord.
- 50 alen bøgefodstykker 12×8 tom.
 - 50 alen egeledere 7×8 tom.
 - 24 stolper, 4 alen lange, ordin. tykkelse, 12 bøgesværfødder af tykkelse og længde som opstandere.
 - 24 egestivere, 3 alen.
 - 20 bølgegrundplanker a 4 alen.
 - 10 bølgegrundplanker a 6 alen.
 - 18 egeplanker til stigbord.
 - 6 stykker eg til stigbord.

- B. Til møllehusenes og kværnenes bygning. (6 fag).
 36 alen egeledere.
 14 stk. 6 alens stolper.
 24 løsholter.
 6 tylvter 5 alens brædder til klædningstræ til melkister og møllestenskasser.
 12 lispund jern.
- C. Til stuehuset (8 fag).
 18 stolper.
 16 løsholter.
 18 sparrer.
 10 tylvter 5½ alens brædder.
 1 tylvt sværlægter.
 10 tylvter skrålægter.
- D. Træ til 7 fag bryggerslænge.
 E. Træ til 10 fag ladegård.

Møllen blev altså nu genopført fra grunden, og et hus som herefter benævnes Stridsmøllehus, men intet havde med møllen at gøre, er formodentlig rester af den gamle mølle.

Bo Jensen må have gjort sine sager godt, for da en anden af godsets møller i 1742 skulle ombygges, blev han betroet arbejdet, og Henrich Werner Diepenbrock overtog Stridsmølle. Han afstod den i 1748 til Marius Was, der kun havde den til 1750. Derefter bortfæstedes møllen til Christen Jørgensen, der drev den, til den i 1780 blev overdraget til Rasmus Vesseltoft. Stridsmølle var i de tider godsets bedste mølle. Til møllen hørte Trompetervænget, en ret anselig skov.

Både Rangle mølle og Stridsmølle er beliggende ved Hallebyåens øvre løb, altså ved tilløbet til Tissø, hvor der er rigeligt fald; men godset ejede også en mølle ved afløbet fra Tissø, nemlig Augerup eller Aagerup vandmølle. Her var der rigeligt med vand, men kun lidt fald, så en opstemning af vandet bevirkede oversvømmelse af store arealer. Da Augerup mølle d. 16. februar 1734 bortfæstedes til Adrian Christoffersen efter møller Lars Larsons afgang, indføjedes følgende passus i fæstebrevet: »For at

Herskabet kan være forvisset om, at Stigbordene i tiden 1. Maj — Sct. Hans er aabne Dag og Nat, skal Stigbordene første Maj forsegles af Ridefogeden«. Så var mølleren ikke fristet til at bruge vandkraften i nattetimerne.

Alligevel var opstemningen til stor gene for bagved liggende jorder og måske ikke mindst for tørveskæret i den store Hallenslev mose. I 1741 overvejede man at nedlægge vandmøllen i Aagerup og i stedet lade kunderne betjene af den sammesteds beliggende vejrmølle. At man også gjorde alvor af det, ses af fæstebrevet til Henrich Werner Diepenbrock af 5. april 1748, idet fæstebrevet kun angår vejrmøllen, men med bemærkning om, at fæstemålet også skal gælde vandmøllen, hvis man igen skulle komme i tanker om at sætte den i stand.

Vandmøllen blev istandsat og bortfæstet i 1778 til Hans Jacob Kofoed sammen med vejrmøllen. Det nævnes i fæstebrevet, at den nu var restaureret og bestod af følgende bygninger: »Den østre Længe, hvori tvende Vandkvarne findes med Steene og Tilbehør, 18 Fag Stuehus indrettet til en Skænkestue, en Dagligstue og et fuldkomment Gjestekammer med Kjøkken og Spisekammer, samt 4 Fag til Port. Den nordre Længe er 10 Fag til Stald. Den vestre Længe 6 Fag til Bryggershus, og en aparte Længe, hvori en Vandkvarn og en Stampe med Tilbehør — bestaaende af fire Fag, samt en Vejrmølle med Steene og Tilbehør.« Mølleren skulle også overtage kroholdsprivilegiet.

Da der manglede en længe i, at gårdrummet var helt indhegnet af bygninger, fik mølleren løfte på de fornødne stolper fra Sæbygårds skov, hvis han ville opføre en sådan længe. Med hensyn til vandstanden skulle han i de første tyve år have alle goldsluser optrukne i tiden 1. maj—1. juli, og hvis dette ikke blev overholdt, skulle han erstatte herskabet den »deraf flydende Hazard og Skade«.

Det vil føre for vidt her at gengive alle de bestemmelser, der var før møllernes brug og for de skiftende fæstere. Det vil ligeledes være for vidtløftet at komme ind på en udtømmende udrådning af møllernes og fæstebøndernes lange navnerækker. Det er også såre lidt, man mellem linierne kan læse om deres skæbne, selv om man aner, at underskrivningen af et fæstebrev fik vidt

forskellige følger. Lidt kan man jo læse sig til af dokumentets varighed og bemærkninger i eftermandens kontrakt; men det er de strenge krav, der er de dominerende. Hvad åndelig og timelig lykke, der kom ud af det, får vi ingen indsigt i.

- uddrag af artikel af M.A.Ebbesen: "Om Sæbygaards fæstevæsen"
Aar bog for historisk Samfund/Holbæk amt 1962

03. STRUOS MØLLE

HOLBÆK AMT

Arkiv reg. no. 3.02.02

Side/del : III/III

03. S T R I D S M Ø L L E

Holbæk amt.

film/neg. no.: kopi

fotograf: Irma Getreuer, Slagelse

dato: Juni 1996

